Hugleiðingar ok andvarpanir eins kristins manns : Isl. papp. 8:o 22

HS Isl. papp. 8:o 22

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Isl. 8°

Isl. 8°

Riks-Bib
STOCK
Handsk
Isländ
Papper
№

Isl. 8º No 22: 3.

Isl. 8º No 22: 3.

JS. 17 8º

Riks-Bibliotheket.
STOCKHOLM:
Handskrifter.
Islandica
Papper 8º N:o 22
№

91/18

Cod. Isl
Sapp. 8° N: 022

91/18

№ 22. 3.

Islandica.

arinnar liös, nema af bodan og pre-
dikun nafnsins Jesu? Hefur ecki Gud, i
þessa nafnsins liösi, kallad oß til sins dyrd-
arlega liöma; so ad hinn h. Pállus mä nu
maklega til vor segia, sem af þessum
liömanum erum upplyster, og i þessu liös-
inu liösed sianum: Þier vorud fordum
myrkur, en nu erud þier liös i drottne.

Og ecki ad eins er þetta blessada
Nafned Jesus, vort liös, helldur og eirn-
in vor fæda og andlig næring. Hvijlijkt ysfist
þu ecki, Christen Säla, so offt sem þu þink-
er ä þetta nafnid? Hvad kan ä þeimskiand-
ans Hug so vel ad hressa? edur hans hiar-
ta so vel ad undurlega? Hvad kan so vel ad vid-
hressa ydkada skilnings krapta? dygdernar
ad efla? göda sidu og mannkostu ad upp-
orfla? hreint lidferde ad næra, og vid
mall ad hallda? öll fæda er so sem þurr
og smecklaus, þar sem hun ecki yfer dreg-
vast med þessu blessada oleo; ja öllduingis
ögedfelld, ef hun ei med þessu vallterum
kriddast og yfer dreifast. Þa þu skrifar,
gedjast mier ecki, nema eg lese þar nafn-
id Jesu: Þegar þu talar, þocknast mier
ecki, nema þar hliömi nafnid Jesus. Je-
sus er Hunang i munnenum, Engla-
saungur i eyrunum, fagnadar hliömur
i hiartanu: Hann er og einnin besti lækn-
ings dömur. Þar sem nockur a medal

j vor

F.

Vor i einhvorn máta hryggest edur sturl-
ast, þa kemr honum strax i hug og hiar-
ta nafnid Jesús, og framrenni þadann
i munn og mál; og mun hann snarlega siá og
formerkia, ad fyrir uppruna þessa bless-
ada nafnsins lióma, hverfa burt og flyja
öll hryggdanna myrkur og hörmunganna
dymmu ský, enn aftur kemur heim heid-
ríkia og skýnandi himneskrar blídu og hugg-
unar. Fallr nockur i syndir og löstu,
og þar á ofann i snöru daudans og ör-
væntingarinnar; ákallr hann ad eins
þetta blessada lífsins nafnid, og mun hann
strax fá líf og hugsvölun.

Þar hafa ad sönnu verid margir
adrer med þessu nafni nafnder, svo
ad Josua nafn, sem leidde Israels folk yf-
er um ána Jordan inn i Canaans land
er sama og Nafnid Jesús. Honum Syracs
nefnist og Jesus, og hiá Spámanninum
Zacharia verdur og so minnst á einn sem
Jesus hét: En þesser báru nafn án fram-
qvæmdar, og þar sem þeir audsyndu nock-
ra hiálp edur forsiá, þa hafa þeir adnotad
þessa minns Jesu fulltingis og hiástodar.
Þar hafa og einnin Margar verid, ~~sem~~
sem frelsarar hafa kallast, so sem Athni-
el, Ehud og adrer: En þesser vóru ad
eins likamlegir frelsarar, og hvystri

ladins

er útbreiddur, og á krossinum festur:
Þú, sem að ert Drottinn dýrðarinn-
ar, brúdr lífsins ~~og~~ heilsunnar og hjálp-
ræðisins, brúd sú allra æðsta, sú all-
ra besta, sú almáttugasta, sú miskun-
samasta, sú réttlátasta, sú hollasta
og fjærlægasta, sú augljósasta og nálæg-
asta, sú fegursta og ófeigasta; þú sem
að ert staðfastur og ógrípanlegur,
ósýnilegur og allt sjáandi, óumbreyt-
anlegur, og öllu umbreytandi, ódaud-
legur, óumlykjanlegur, ómælanlegur,
óútskýranlegur, óendanlegur, allra-
dýrmætastur, óútvíkjanlegur, óran-
sakanlegur, óhræranlegur, enn þó allt
hrærandi, ófinnanlegur, óumræði-
legur; ógnarlegur og hræðilegur,
prísverðugur og velsællegur, tign-
arlegur og tilbiðjandi, dýrðarlegur
og drottnandi, aldrei nýr, aldrei gam-
all, allt endurnýjandi! Vegna mín,
sem er undirdjúp myrkranna, mold
og aska, reiðinnar sonur, getinn í
syndugleikanum, lifandi í syndinni,
deyjandi í freistingunni, hér óhreinleik-
ans,

aud, Vectur rotnunarinnar, fullur
ódauns og skelfinga, blindur, falatur,
nakinn, allskins harmqvalinn og arm-
dri undir orpinn, vitandi hvorki nú
inngáng nje útgáng, armur og dadlegur:
hvors dagar lyda fram sem skuggi;
hvors lif hjadnar burt sem sky i túngls
liósi; vex sem blómstur á vik, og folnar
fliótt; Nú blómgast þad, strax uppborn-
ar þad; hvors lif er stanslint lif,
fallvallt lif, eitdurlif, hvort þess
meira sem þad vex, þess meira mink-
ar þad, þess meir sem þat framlydur,
þess meir nálagast þad dauðann! Hvad
skal eg þeinkja? hvad skal eg segja? hvad
dregur þú tilumid, þú allra vetaste og
fegurlegaste mannanna elskare, ad
þu skylldir so deyast? hvad dregur þú
tilumid, þú allra elskulegaste, ad þú
verdur so hardlega útleikinn? hvar
er þin ávirding? hvort er þitt brot?
hvar er ordsök þins dauda? hvar er ord-
sök þinnar fordæmingar? Eg er
svipann þinna harmqvala, og sökin þins
~~dauda~~ lifláts; Eg er forþienustan þins
dauda, og fremingar vendir þina pynd;
Eg er

þier frá þinne óútsegianlegre Fegurd,
og til þessrar smiadrandi falska heims-
ens fegurdar skint, og lagdi þar allt
kapp á, ad hún kinni ad misbrúka þad
fullvallta góda þessa heims til sína
Vellystinga; en visse þó sialf hvad skad-
samlegt þad munde sier vera. Vía
sodann er forstand minnar sálar! hvad
gott kann af eigen vilianum ad koma?
þú skapader Drottinn minn ~~fuge~~ frýialsa
viliess himneska góda, en hann vek þar
frá til þess jardneska, og gaf sig alfarid
í þrældóm þeirrar skammvinnu vesku.
Þetta er nú þad Drottinn, sem eg hefe und-
urgolldid þier fyrir þínar gáfur. Ó
Drottinn! hvörnin skal eg svara þier, ef
þú kallar mig fyrir Dómstólinn og segir:
Jeg plantade þig sem gódann vínvid af[2] besta[3]
sædi[4] allann; en hvörnenn ertu nú umbreytt-
ur í annarlegann villuvínkvist.

Og ef þad er nú so illa ástatt fyr-
ir mier, nær þad kemur í auglios, hvör-
nenn eg hefe endurgolldid þier velgiörd-
ning sköpunarinnar, hvört mun þá mín

U L fara

saga fyrir mier, nær og skal svara þier
fyrir Velgiördning Verndanarinnar?
þú hefur i so marga daga, so marga Mánu-
dr, so mörg ár Vidhalldad, Verndad og Vard-
veitt þau, sem öll þín Skilningar Vit og
krapta þar til brúkad hefur, ad foracta
og forsmá þín Bodord; sem ad hefur
afskökt þína þienara, sem ad hefur hneix-
lad þín H. Sgfnud, sem ad hefur Utvid-
kad og aukid Syndanna Riki. þú Vard-
veittir þá túnguna, sem þig gudlasta-
di, og lagdi þitt nafn vid hégóma; þú
hefur Vardveitt limuna, sem þig mest
styggdu og mót þier brútu; þú gafst
þeim mat og dryck, sem þad hefur mis-
brúkad til þinnar Vanæru. Og hef
eck allreinasta verid óþacklátur, helldur
hefi og einnen þar ad auk, so sem útbryt-
iad mig, med þínum Velgiördningum
þier á mót. þú Skapadir allar Skiepn-
ur mier til gagns og nytsemdar, ad
þú þarmed lockadir mig til þinnar Elsku:
en eg hefe þær sömu Skiepnur brúkad, þier
til stærstu Styggdar, og óforsvaranlegrar
mótgiördar. Þad sem skylldi leida mig
og locka til ad yfer vega þína allra dýrd-

leg-

leyniste vitsku, þad sama blindade mig, og
opnade ecke min áugu, helldur tillukte
þau, ad eg skyllde ecke adgiæta mier hyglrida,
hvörsu mikill fegur og vegsamlegur skap-
arenn munde vera, enn skepnann, sem þó
var so lystileg og ágiæta vel myndud, ept-
er því ad allrar prýdi, ágiætes og veg-
semdar ypparlegaste meistare hafde þær
sialfur skapad. Þú gafst og feckst mi-
er i hendur alla hlute, uppa þad eg skyllde
gefa mig þar og helga: Þú tilsetter alla
hlute til ad þióna mier, ad eg skyllde þióna
þier, sem þó hefe so sialldann þeinckt til þin-
innar skepnunnar hafa flýdt mier, epter þinum
bodorde; enn eg hefe því verr, forachtad
þin bod og rättmæle. Þú hefur gefed
mier likamans heilbrygde; enn eg hefe
hans verk og brukun leyft diöflenum.
Þú hefur gefed mier krapt, skilning,
og fullkomenn vilia: enn eg hefe gefed þad
til þiónustu ranglætisins. Og hvad
skal eg segia framar? So marga ólukku
og ófarer annara, sem eg hefe sied, so mar-
ga velgiördinga þina hef eg sied mier aud-
synda, þar ed þú villder mig ecke med
sama slag afmá og fordiärfast láta.

Ó, ad

Hvad þú hefder viliad straffa mig epter
mínum verdskulldan, þá hefdr og verd
laungum maklegre til ad lijda adskil-
ianlegar lijmder og hörmungar, enn
adrer: Enn þad er þinnar Miskunsemd
ad þacka, Drottenn ad eg er ecke ölldung-
is afmáddur. Skynlausar skepnur kem-
iast og venjast vid ad flÿda mannskepn-
unne, fyrir velgiördninganna skulld, þegar
madur lockar þær og hÿnrar ad sier; Og
þö kunni ecke þínar velgiördningar ad kenn-
a mig til flÿdnr, edur hræra mig i mínu
hiarta, so eg segde: lätum oss óttast Drott-
enn vorn Gud, sem gefur oss Regn á þægi-
legum Morgun tíma, og kvölldRegnid i sin-
ne tíd, sem blessar og forvarar oss til
handa árlegann akursins gröda; sem änd-
gar oss med allrahättadre blessan, sem verd-
ar oss og vardveiter allt frá fyrstu lijfs hræ-
ingu, til sidasta andardrátts. Skylldi nu
sodann allt hefia mier fyrir sionir, og ko-
ma mier til ad hugleida og yferveiga
þína óumrædelega Nád og giædsku?

Og þar sem eg er þier nú so miög skylld-
ugur og skulldbundenn fyrir þä þína vel-
giördninga, sem þú hefur veitt mier allrin-
afta med eirnu ordi þínu: Hvad er og þier
þá skylldugur, fyrir þad, ad þú hefur end-

ur-

útleyst mig frá eylífum dauða og fyrir-
dæmingu, með því dýrmæta blóði þíns
eingetins sonar? Æ! hvörsu mjög hef eg
gleymt þínu allra besta og virðuglegasta rá-
ði! hvörsu mjög hef eg forachtað og lítils
virt þína heilögu holldgan og blessuðu fæð-
ing! Þú, minn Guð, ert maður orðinn, uppá
það, þú gjörðir mig hluttakara Guðdóm-
legrar náttúru: og eg, sem er hin allra
fráfælnastr og mótþróanlegastr, er so
sem orðinn að skynlausri skepnu, og verk-
færi djöfulsins. Þú niðurstigst af því
dýrðarlegasta hásæti þíns himneska föð-
ursins, til mín, í það lítilmótlegasta
og auðvirðilegasta jarðneska hreysi; og
eg uppleypti þó eke samt sem aðrir mönnum
mönnum fauntkum til þín, og eke helldur
villdi og uppstíga til þín, helldur sökkti eg
mier þar á móti en á dýpara niður
í vanveru, með holldsins verkum, og valldt
mier æ meir og framar í vanir og leidu
þeirra hræðilegustu synda. Þú leystir
mig frá djöfulsins valldi, en eg gaf mig
aptur sjálfkrafa í hans snörur. Þú
samtengdist og gjörðir þig einn líkama
með mier, en eg fráskildi mig aptur frá
þier, með

þier, med mínum vilianlegum Syndúm,
og samlagadi mig líkóinnum Illgiörda-
mönnunum. Soddann meire þín dýrdleg furdu
Verk og Velgiördningar kunnu nú þá ecke
ad uppvekia mig, so eg þeckte þig: So
margir Vitnisburdir þinnar Elsku
kunnu nú þá ecke ad ad vellta burtu
þeim störa og þünga athugalleysessins
Steine af mïnu Hiarta, so ad eg elskadi
þig aptur: Soddann og so stör þín forþien-
usta kunne nú þá ecke ad umvenda mier
so eg setti alla mína Von til þín: þitt all-
ra gaumgiæfelegasta Hirtblate, hvört
margfalldlega opinberast af Verke End-
urlausnarinnar, kunne nú þá ecke koma
mier til ad yfirvega þau Högg og Slög,
þær Kÿslur og kvaler, sem þü liest þinn
Eingetna elskulegasta Son lijda, mína
vegna; ad eg segdi: ef þetta sker vid það
græna Tried, hvad mun þá ske vid það
visnada? So störar og margar Kÿslur
þinar og Harmkvælingar gätu nú þá
ecke hrært mitt hiarta, so ad eg kiæmi
til mín siälfs, og hugleiddi, hvörsu miög
þü hatar Syndirnar, vegna hvörra þü lijd-
er og liest þinn Son verda so dáugvelega
utleikinn. Mier var med nättúru hiar ïfir
Þad

ad blikna og nidurdriupa, og þar med hindra og virda þitt allraheilagasta Nafn.

Ó miög litilecktadur þú þig, minn JESU, ad hvör sem þad hugleidar, undrast þar yfir, og hver á þig med hræddu yfirbragdinu og hefr þar á möte verid drambsamur, hartmig og upphrokast, og nú mi þykist vera hlörinum betur, Guds nádr minn blyndleika og galinskap! þú hirckst ~~[illegible]~~ Naktun á crirnum; en eg let mier eckr nægiast med þann kladnadinn, sem naudsynlegur er, til ad hylia likaman, og skÿla honum, helldur sokti eptir og brúka allskins óhóf med nyju kladasnidi, og ótilheyrilegu prialr og skarti, sem og hled utaná þann hanvinga leyrkropp, og fá fringrlega, da, fordæmanlega syndanna fylsnr. þú leidst ólÿdanlegann þorsta i þinni daudastu og ytstu harmqvolingum og adþrengingum og varst þá drÿckiadur med galli og Ediki. En eg hefr viliad ala mig og krasa, med allskins sinfömnid vellÿstingum, lika so sem til slatrunar ætladur, og þyngt mig med ofdryckiu og óhófi, uppörvandi mig þar med til munadar og losta. þú

leidst hol-

2

breidst þolenmödlega allt þad sem þü himn-
neskr fader lagdr uppa þig, og liest ecke
af ad lijda, hÿrt enn þü mättder med
riettdu segia; þad er fullkomnad. Enn
Eg lét mier þar ämöt þungt og leid-
samt falla ad lida sinar minstu Mötgiörd-
er eda Mötlætingar þina vegna. Þü
sem ert sä blessade Sönurenn Guds, leidst
högg og slög af ömilldum og ögudlegum:
Enn Eg, sem er Madkur, og ecke verdugur
ad kallast Madur, kann ecke ad lijda, ad Eg
sie hrædur med minsta fingri, edur
styggdur med öfögru orde, helldur reidest
strax og uppþrutna af Heiftunne, þar eg
þö med minum Margfölldum Misgiördning-
um og vanvirdalegum Syndum hef eÿ all-
ranæsta forþienad fä forsmänarleg-
ustu fyrirlitningu, helldur og eÿnnin
helvitiskar Qvalar og Vijte. Og hvad
skal eg meira segia um mitt vonda
lijferne? þü villder deÿia, ad Eg Syndar-
inn daudur lifde Eilijflega: Enn
eg þar ämöt Syndgade vidvitanda og
viliande uppä þessa Nädena. Vanvirdi-
kunnur og ad giöra þier stærre Vansæmdir:
Og liet þina Myskunsemer vera mier uppvöktun
og

og egging til ad syndga; og so dyrmætrar
Endurlausnar Medal, sem frä hvörinum
og einum ætti ad verka hatur og andstygd
til syndanna, þad sama brukadi eg til
forhardingar og framhallds i syndanum.
Og fyrst ad þu varst nu so Nädugur og Mysk-
unsamur, þä meinta eg ad mier være
leyfelegt ad syndga: og ~~nær~~ sparrd þu veittir mi-
er nu so marga og mykla velgiördninga
þä hefe eg þier þä med mörgum og myklum
misgiördningum endurgolldid; so ad eg
hefe umsnuïd lækning ä möte syndun-
um, i Medal til ad syndga; og þad vitordid
sem þu gafst mier, til ad fräsla og af-
venda diöfulsens äräsum, þvi sama
vickte eg mier sialfum til skada og ster-
sta fordiarfs. Þu ert sä einn, Drottenn,
sem ert däenn fyrir oss alla, so ad þeir
sem lifa, lifidi ecke meir sialfum sier,
helldur honum, sem fyrir oss er däenn
og uppaptur risenn: en eg umsnere þessu
ollu, lifande mier og minnum Girndum,
lika so sem þu værer þar fyrir däenn, ad
eg skyllde lifa epter mynum eigenn vilia
og holldsens vellystingum, misbrukande
þina näd, og syndande synd ofan äaflät-
anlega vaxnande.

Æ hvad stór er þín þolinmædr, Drottinn, ad þú villdar lyda högg og slög minna vegna! Ó hvad miklu stærri er þó þín þolinmædr, ad þú lídur so marga syndara i heiminum, sem slá þig med so mörgum höggvum og slögum! Ó, hvört mun þessi þín þolinmædr vara æfinlega? Og minnist hvörninn þú hótar þeim ydrunarlausu: og sér ad jördin, sem ecki ber ávöxt af vökvan daggarinnar, straffast med bölvaninni. Og sér, ad sá velræktada vín vidar viðinn, sem þó ber aungvan ávöxt, verdur upphöggvin og fótum trodinn, og i elldinn kastad. Ó þad forherdta hiarta! ó þad steinharda hiarta! ó þú ávaxtarlausa og þurra tré! Villtu ecki nu skelfast og titra vid þá raustina þess almáttuga Guds: Hvörn þann vínkvist á mier, sem ecki ber ávöxt, mun minn fadir afhöggva! Hvör sem ecki blífur í mier hann verdur ~~út~~ snaradur, so sem villi vínkvistur, og hann uppþornar, og þeir munu taka hann, og kasta honum i elldinn, og hann mun brenna. Hvör skal nú kunna ad hræda og skelfa so forhertann og ugglausann mann, sem ecki óttast og bifar vid so ógurlegann dóm? Hvad daufur og hiartalaus er sá, sem ecki heyrir þetta, og lætur sier þad

til

til hiarta gánga! Hvad þú nú eigi dauda=
sött og vesæll liggur á grasenu, sem ecki
uppvaknar vid þetta Lúdrarþrumu hliód!
Ó Drottenn! eg hefe steint mier hingad til
í þessi Jardnesku hreÿsi; eg hefe geingid á med-
al þÿrna og þÿstla, sem nidur kefdu þíns
H. ords sæd í mier, so ad þar var eingenn
girnd eda löstarlángan í mier, til ad þeckia
þinn vilia. Mínar Girnder leiddu mig af-
vega; mínar löstarlánganer stendu mier í kring,
á ymsar sÿdur; mínar þánkar vingludu
mig; mínar samvitsku ormur nagade
mig: og þetta allt hiellt eg fyrir ad vera
úggalausar vellÿstingar, og virdte ófrid og
óróseme fyrir frid og Róseme.

Hvad skal eg giora, minn Gud? hvad skal
eg giora? eg flÿt ad medkenna, ad eg sie ecki
verdugur ad koma fram fyrir þitt auglit.
Og blÿgdast vegna míns ránglætis, ad
lÿpta mínum Augum upp til þín. Eg þori
ecki ad líta upp, og leyta eptir þinne Nád, og
giæsku ríkasta auglite. Ef þú villt straffa
mig, so sem eg hefe fortienad, þá kann hvör-
ki himenn nie Jörd ad hlÿfa mier nie
skÿla. En þú villt ecki Drottenn, minn
Gud, ad nockur skule fyrirfarast, helld-
ur ad aller umsnúest og life. Þú skapader
mig

mig, ad eg skylldi lofa þig: Enn hvör mun
lofa þig á medal þeirra Vndlastande for-
dæmdra manna? þú hefur keypt mig so
dyrü verdi! en ef þú kastar mier nu
frá þier i þessum storstu hörmungum
og ad þreyngingum, hvör mun þá medtaka
mig? Ef þú metur mig so dyrt endur-
leysta þina Skepnu i frá þier, hvör mun
þá hjálpa mier? Æ! þú ert þö minn fadir,
þú sem ert fadir þeirrar ómælanlegu
myskunsemennar, sem er öendanleg!
Og þö eg hafe nu med minne öhlydne mist
arfleyfdar Riettenn; þá hefur þú, minn
fadir, þö ecki mist þitt fódurlega hiar-
ta: þö ad eg hafe falled frá þier, minn
fadir; þá hefur þú þö samt ecki afsagt
mier fadernid, edur láted af ad vera
fadir. Þad ord stendur, og er en nu til: So
sannarlega, sem eg lifi, vil eg ecki Syndar-
ans dauda, helldur ad hann umvendest og
lifi. Og þö ad minar Syndir sieu ötel-
ianlegar, og min sál banvæn synest og
ölæknande; þá vissti þö rád til ad læk-
na mig og græda. Stadfest þar fyrir,
og upp fyll þin fyrirheit: þvodu mig
fullkomlega med blöde þins Sonar, so
hann sie ecki, á mier, til önytis dáenn.
So vel er eg af hans holldi og blödi, og
hann af minu holldi og blödi, sosem Petur,

Davið

daudid og fáll; Svó vel er hann minn Emanú-
el, sem annara. Hann bar allra heimsens
Syndir; þar fyrir hefur hann og so borgad
mínar. Siádu þar fyrir, ó, siádu, Drott-
enn, þennann fortapada Saudinn: siádu þína
Skepnu, sem þínar hendur hafa myndad, og
straffa hana ecki í þinne Bræde. Medtaktú
nú, JESU Christe, þá sálina, sem þú hefur
endurleyst. Og skríd nú til þín flatur
mörgum og hárlegum Sárum Særdur;
Og þú sem ert sálnanna Græðare, og så Vís-
aste og Sidfrægaste Meistare þierra öfgir kon,
þú kant ad græda þau öll samann. Og kem
til þín blyndur; þú kant ad giöra mig siá-
andi: og kem til þín daudur; þú kant ad
lífga mig: og kem til þín Spilltur; þú
kant ad hreinsa mig. Ádreyf mig med
ysópi, og mun eg hreinn verda: þvodu
mig, og mun eg snióhvítur verda. Ó
minn Gud, ó míns lífs Gud, þín Mysk-
unn er meiri, en mínar Syndir; þín Nád
yfir gnæfir allt mitt Ránglæti. Þú kant
meira ad fyrirgefa Drottenn, en eg kann ad
Syndga; því þín Myskunsemi hefur eckert
Takmark tal nie Enda: en mínar Synd-
er, hvörsu margar sem þær eru, og hversu
stórar, þá hafa þær þó bædi Tal og Takmark.

Tak mig

Tak mig þar fyrir ad þier og frelsa mig:
fyrirgef mier mitt margfallt vanþacklæ-
te: tak burt mitt harda Steinhiarta, og
gef mier, og skapa i mier áudmiukt og
hreint Hiarta; So ad eg meigi nu nú á
þessu lífe þacka þier, og leida adra Synd-
ara til þín, med minne Trú og lífferne,
og fyrir hennar þína Sælugiörding og alla
adra ótelianlega, lofa þig og vegsama med
þínum H. Englum eylíflega. Amen
Minn Gud, Verde so, Jesu Christe, minn Drott-
enn, Verde so.

XL. Hugleiding og Andvörpun eins Christens manns.

Um Syndanna stærd og vidurstyggelegleika, og þeirra medkenning.

Eg skelf af hrædslu, vegna mins Skyld-
unnar lausa framferdis, nær eg hugleide
med mier siálfum, hvörsu háa Tign, og stó-
ra Majestat eg hefe styggt og mödgad med
mínum Syndum! nær eg yfer vega hvörsu
gódgiarnan og elskulegan födur eg hefe yf-
irgefed! eg hefe andstygd á mínu óþacklæ-
te, nær eg umþeinke, frá hvörsu sælu og
blessudu ástande eg hefe falled, og

hvad

i hvad aumkunarlegan þrældóm og hefr
mier kastad. Og fordæmr mína Vitrýsu,
og hefr öldúngis misstocknan á öllum ni-
er; og ekki neitt annad er mier fyrir aug-
um, en Helvíti og Örvænting, þar sem þad
öum skiljanlega Guds Rietlæti skelfir
so mína Samvitsku. og er sannarlega
verdugur ad hrædast og forþerast, sem
sanktur og hvarir! Sannarlega er
Syndan fur og Logan; hvad hun skiptir
sálarna Blómr lífsens, Ilma mannord-
ens, verdleik Nádarinnar, og Umerk dyrd-
arennar. Hún er ad sönnu leyr og ledia,
því sá sem hier þar í velltar, hann verdur
ein andstygd bædi fyrir frómum mönnum,
og gódum Englum, so og fyrir þeim Rett-
láta Gud. Hún er sannarlega Kreykun,
sem fyrirbodar og ávisar helvítis Elld ad
vera í Nálægd, og burt styggir og dreyfir,
þá himnesku Dúfuna. Hún er ad sönnu
djöfulsins Kramkud, í hvörri hann selur
heimenum tælldstingana sín fyrir verd
sálarennar. Hún er ad sönnu ~~fúlpilann~~, þ daudlega
med hvörri sálen verdur í gegnumstúng- stýfad,
en missandi allt líf, og lífgandi hrëring-
ar krapta. Hún er sannarlega sá ban-

vænr

vær Vinkdömurann, sem aungva Heilbrigdi
eptirskilur i Likamanum, og aungva Ro-
sema i Beinunum, vegna Hunds Reidi aug-
litis. Hún er ad sönnu þad Haffsens afgrunn
sem geingur yfir Höfudid, og i sig svelger aud-
velldlega allann Likamann. Hún er sannarle-
ga sú Byrdenn, sem Syndarann mest þyngar
og nidur dregur allt i Helvitis afgrunn.

Hvört skal eg nú venda mier? Hvört
skal eg flyia? Myskunadu mier, o, myskun-
na þú mier, Drottenn, eptir þinne mykille
myskunseme, og eptir mergd þinna myskun-
semda afmädu mitt Ranglæti. Þier, þier
einum hefe eg Syndgad og illa giört fyrir
þier. Siä, eg er fæddur i Syndunum, og
min Mödur hefur i Syndum getid mig. Eg
hef farid villt, sem sä tapade Saudurinn;
leyta þú, Drottenn, eptir þessum tapada Saud-
num: Minstu ecke framar, Drottenn, min-
ar Ungdoms Syndar, og minar yfirtrodslur.
Hvör kann ad þeckia sinar Syndir allar?
Hreinsadu mig af minum leyndum Syndum.
Gack ecki i döm vid þræl þinn, þvi ad fyr-
ir þinu auglite verdur ecke nockur lifan-
de manna Riettlätur. Minstu ä þinar Myst-
unsemdar Drottenn, og ä margfiölda þinar
Nädar, sem frä upphafe hefur verid. Min-
stu min eptir þinne Myskunseme, vegna þinar

Biedtu, Drottenn, vegna þins Nafns, Drott-
enn, þá vertu nádugur mínum Syndum.
Giördu undursamlegar þínar Myskunsemdir
þú sem giörer þá sælu hólpna sem vona up-
pa þig. Vendu ecke þínu auglite frá mier,
og Kasta ecki í bræde þræl þínum í þinr
reidi: þvi einginn minnist þín i daudan-
um; og einginn þackar þier i Helvíti.
Hvöria Nytsemd hefur þu af mínu Blóde
ef eg skal nidurstiga i Forrotnunina?
Mun nockud duftid þacka þier, edur Vidfrag-
ia þin Sannleika? lyt til min og bænheyr
mig, Minn Gud: Upplystu mín augu, ad eg
sofne ecke i daudanum. Láttu ecke þínar
Myskunsemder vera lángt frá mier: þín
Myskun og Sannleike Vardveite mig alla
tíma. Á þier, Drottinn, er öll mín Von;
þar fyrir láttu mier ecke vritt til Skam-
ar verda.

XLI. Hugleiding og Andvarpan eins Christens manns.

Um þad, hvörsu Reidubúenn Gud er til ad fyrergefa Syndernar; og þacklargiörd fyrir þeirra fyrirgefning.

W. 2 Blör

Hver vill efa um ad fä Nad og fyrir-
gefning frä þeim, sem so opt syndaranna
säl skrafa til Jdrunar kallar J Spä-
mannanna Bökum, segiande, ad hann
vilie ecki dauda Syndugs Manns, helldur
ad hann snüi sier og lifi? Hann hefur og
einnenn äwisad oss med mörgum Eptir-
likingum, fyrir sinn Eingetna Son fram-
settum, hvör sü reidubüenn sie fra honum
fyrirgefningenn, þeim sem Jdrast: so sem
þess tynda peningsins, og aptur fundna; þess
tapada Saudar, og ä herdunum heim bor-
na, og enn þä opinberlegar þess fortapada
Sonarens Eptirliking, hvörs Mynd og
liking og þeck ölldungis ä mier.
Einginn er so fliötur eda framfüs til
ad syndga, ad þö hinn allra beste og Myskun-
samaste Gud sie ecki enn þä myklu
framfüsare og fliötare, til ad fyrir-
gefa Syndernar ä medann Timenn er.
Vorkunnande, og miög hiartagödur er
Drottenn, seirn til reide, og miög Mysk-
unsamur, hann þrättar ecki æfinnlega,
og reidest ecki eilijflega: þviad
so sem Himininn er hærri enn Jördenn,
so hefur hann lätid sina Myskunsemi yfir-
gnæfa

2

unsamur: Liúfur og sætur er Drottinn
öllum sem til hans leyta, og hans Myskun
er yfir öllum hans Handaverkum. Öll
þín verk lofe þig Drottinn, og aller þínir Hei-
lager vegsame þig, þeir útbreide Dýrd þíns
ríkis, og vidfrægia þinn Kraft; því þú ert minn
Sannur og lifande Gud, minn Maktugr Kóng-
ur, minn leidtoge til födurlandsins, mitt sanna
liós, minn H. Sætleike, mitt eilífa líf, minn
ædste Vísdómur, minn hreinn Einfalldleike, mitt
fridsamlega Samlyndi, minn trúggva Vernd-
an, minn æskulegaste unadur, minn Dýrmæt-
aste fiársiódur, mitt góda Hlutskipte, Minn
eylífa Sáluhialp, minn stóra Myskunsemd, minn
stadfastasta Þolinmæde, minn óflekkada Fórn,
minn H. Endurlausn, minn stödúga von, minn
fullkomne kiærleike, minn sanna Upprisa, mitt
eylífa líf, minn gledelega Vegsemd, og Vegsam-
lige Fögnudur, minn blessada áskodan, og
ástúdlegasta unnunarsemd, sem alldrei tekur
Enda.

Þú, minn Gud sýnir af einsömu þinne
Myskunsemi, án nokkrar ~~allrar~~ minnar forþienustu,
virdst ad fædia mig Syndugann, og næra mig
óverdugann þiggiara þinn, med því Dýrmæta
Holldi og Blóde þíns Sonar vors Drottens
JESU Christi. Ó hvílík fæda! Ó sælustur
drykkur! ó minnis teikn dauda Drottens!

Hvad

Hvad skal eg endurgiallda Drottne
fyrir allt þad góda, sem hann hefur giört
mier? Drottenn minn Köngur, eg veit,
ad fyrir þad þü hefur skapad mig, er eg skylld
ugur þier mig sialfann; og fyrir þad, ad þü
hefur endurleyst mig, og ert ordenn Madur
minna vegna, [illegible] þier Skylldugur mier um
sialfann mig, [illegible] lidr þad til: Enn hvörsu
mykled meira [illegible] ofstærre erttü helldur enn sa,
fyrir hvörn [illegible] hefur þig sialfann gefed! En
siädu nü, [illegible] eck meira til, og eck helldur
gat eg gefed þier, þad sem eg hefe, útann þü hialp-
ir mier þartil. Medtak mig nü þar fyr-
er, og drag mig til þin, ad eg sie þinn i Eptir-
breytingunni og Elskunni, [illegible] sem eg er þinn epter
Sköpuninne og Endurlausninne. Vari þitt
Drottenn, allur eg, og allt þad eg hefe, og eg allur
fare þier og framber mig allann. Allur
minn Andi, allt mitt Hiarta, allur minn Lika-
mi, allt mitt lif lifi þier, mitt sælasta lif:
þvi þü frelsader mig allann, so þü ~~[illegible]~~ ættir mig
allann; þü endurlifgader mig allann, so þü bü-
hilldir mier öllum. En hvörninn kauntu
annars ad bodanda mier, nema þesse B.
kauntu og Meddeiling verde mier eck til Synd-
ar og Straffs, helldur [illegible] samlegt Medal til
fyrirgefningar, styrkiande Trua minnar,
og Skiolldur gods Vilia, nema þesse blessada
Nautnenn sie mier minna Synda upprettingu,
minna

2

minna Girnda og losta útdreyfing; Nema
þú frá mier kierleikans og þolinmædinnar,
Lítillætisins og hlýdninnar aukning; Styrk
og stadfest Mína Trú, Von og Vilja á móti Un-
fátrúan allra minna óvina sýnilegra og ósýni-
legra; Stilling og temprann allra minna Girnd-
inga, Andlegra og líkamlegra, og Samteng-
ing vid þig eina mína og sanna Guð. Æ Veittu
mier þetta hinn Miskunsamasti, þú sem hefur
befalad mier ad bidia, so og ádlad þad, hvar
med og kunne ad komast til þíns óumskiptanlega
Gestabodsins; þar sem þú med þínum Syni og
H. Anda, veitt þínum Útvöldum eitt sætt líf,
~~fullkominn~~ Ínægd, Dýrlegur Fögnudur, fullkom-
inn Glede, og fullkomin Farsæld. Amen.

XLIV. Hugleiding og Andvarp
af eins Christens Manns.

Um Gudrækelega Dagsens
Byrjan

Eg uppvakna nú af svefnenum, Mín
Sála; Jeg skal og so einnhvern uppvakna
af Grófinne; hvar inn þú skalt Jesum finna.
Sólin framkemur úr Skýjunum, og
aptur framleidir daginn eptir myrkrinu;
Sonur og einnig so skýlir dagurinn innfærandi
framkoma, eptir þá langvarandi Nótt alldauda,

og Kirkt-

og Kirtlleitir Sólenn JESÚS Christur med
þeim allra fegursta liòma aptur koma, hvör-
ium ad fylgir margfiölldi Heilagra Manna og
Engla, lángtum skiærara liòmandi og hýr-
legra skínandi, en sú veralldlega Sólenn hvör
nockurntíma. Tilreidstu þig þvi þar fyrir,
min Sála, i þessu daudans, lyfsins og Ey-
lífdarinnar Andyri, so ad þú verdir þá á
þeim deigi inntekin i Eylífar Tialldbúdir,
þær himnesku Hallirnar, hvar ed Sólenn alld-
rei framar undirgeingur, og eingann
Myrkur þig umkringia leingur. Láttu
aungva Hedsölldir, Gyrnd, eda ávinnings sem-
eckert Virdinganna Sidnám, eda Brúdurhans
Hyllirig; eckert Vellystinganna Blýdlæti, edur
barnleut Velgiörtisdims Rittur, þig so miög villa
og afvega leida, ad þú gleymer Sögnudi þessa
dagsens. Skinlausar stiernur sia allreinasta
liòs þessarar vorrar Sólar, en þú skallt sia
med Trúarinnar Augum, og yfirdtega á þess-
ari Stórri Mörgunstundu lífs þíns þess sidasta
og Eylífa dagsens liòs og Birtu.

Huglied þú Madur, ad diöfullenn geing-
ur um kring, sem grenjandi Leon Nótt og
dag, sdkiandi eptir þeim, sem han uppsvelgia
kunne: eda Eyilaudi nockud, ad han munur
vera ~~nálægur~~ nærverandi þinn sáng og hvílurúmm,
þá þú liggur og sefur, og adhan leytast vid á allar

Sýdur

býdur þig ad uppstelgia? Þú hvör kann hon-
um á mót ad standa? Þú leggur þig nidur
þreyttur og lúinn, og sofnar so útaf; Hann, sem
er Israëls Vaktari, sá ad hvörki sefur nie
blundar, hann er sá sem þig vardveitir.

Þú heyrir Hanann gala, á morgunstundunni,
minstu þá á Petrum, hvör, þó hann væri helst-
ur Postulanna, og hefdi heyrt lærmeistarann
Guds son sialfann, þó samt villtist hann hræd-
lega. Hvörninn ætlardu þá minnir gánga til
fyrir þier, ef þú forsómar ad áhánga þinum
Gudi sífelldlega med brennandi bæn. Láttu
sem þú heyrir Lúdurinn þá himnesku Básúnu-
na, sem höfud Eingillinn vekur af Jesú dóm-
arans fylgiörum Ibler á þeim efsta degi
og hvörninn þú kunnir ~~og~~ eda skyldir þá standa [illegible]
og standast framm fyrir dómaranum, ef
hann kiemur nú á þessarri stundu, á þessu aug-
na bliki og kallar þig fram fyrir dóminn.

Minstu, ad Gud er hiá þinni sæng, og í
þinni Hvílu, eftir því hann er allstadar nálæg-
ur, og ad hann sier og þekkir allar þínar athafnir,
allar þínar hugrenningar og hiartans þánk-
ar. Hugleiddu ad H. Engla flockar, sem þig
hafa verndad á nóttunni, eru nálæger, og gefa
giætur ad þier og hegduninni, ásetningum,
og athöfnum þínum öllum, og ad þeir glediast
af þinni heilagleik og gódum sidum, enn

hryggiast

hryggjast af sinum Ögudleik og illum Sidum.
Lifdu þar fyrir so sem þier ber ad lifa, i Guds
og H. Engla Asjónd og nálægd; Sá, ef þu fin-
nur nockra Vitzmuni eda Ládeilld i þier,
og tilverdu nockurs gódz þier eda ödrum
Heimsins Niótandi verda, þá yfirvega þu þetta.

Þegar þu klæder þig, þá minstu, ad klædin
eru Syndanna Skyla, og ad þar er eingann Ord-
sök til, hvar fyrir þu skuler stæra þig af þeim.
Því hvad er skrautlegur klædnadur? er hann ecke
skinlausra skepna aflægning, Hyde og ó-
hreinleiki? því er sá madur skinlaus, sem
af skinlausra skepna skylu og härum, ullu
og affalli, stærir sig og uppbläsist. Klædinn
eru likamanum til skiólz, huggleid þad, og
þenk med þier, ad lángtum nytsamlegra sie
þad þu skrydder og prydder sál þina, skyler
honne og hlyfer med þeim skinanda Riett-
lætis skrúdanum JESU Christi lausnara þins,
og ïklæder þig honum med hreinni Trú. Þvi
hvör sem ecki skylir sier med þessum skrúdan-
um, hann hlytur i ~~Kulinum iylfelga ad hio~~
~~f.~~ því eylifa frostinu ad kelast. Ach, med
hvad dyrmetum klædum hafa marger þeir
hulid sitt ~~Lik~~ likama, hvörra sálir nu eru
miög naktar og kalldar!

Yfirvega, ad Guds Giedska og Myskun und-

2 ur-

ur nýjast hvörn dag; og ad hann gefur oss, so sem
ad nýju, lífid daglega, nær hann endurnýjar
og vidheldur þinna skilníngar krapta, og aptur
stickar þier þann lífgandi sólar ljómann. Lát
þú þar fyrir aungva skepnu verda fyrr, en
þig, med sínar andvarpanir; láttu aungvan
þánka þier í hug koma fyrr en þann sem lofar
Gud, og vegsamar hanns dýrdlega nafn.

O Drottenn, allzmektugur Gud, þú
sem ert hreinnur og heilagur, þú sem ert vísdómur
og í öllu, þú sem varst fyrir alla hluti, og all-
tíd verdur í öllum: Gud, miskunnadu mier,
so eg meige tala: Mitt sálar herbergi er
þraungt, bú þú til þess, og útbreidda þad; þad er
nóg hrörlegt, endurreistu þad: þar er margt
inni, sem er vidurstyggd þínum augum, þad
veit eg og medkenni; en hvör mun hreinsa þad?
edur hvörium á eg til ad segia, utan þier
alleina? Af mínum leyndum syndum hrein-
sa þú mig, Drottenn, og vægdu þrælnum þínum í straf-
fe þeirra ofdrambi. Eg trúi, þar fyrir
tala eg, Drottenn, þú veist þad. Eg segi og
medkenni fyrir þier, minn Gud, ad mínar
syndir eru mier í móti; fyrirgefdu mier
þar fyrir míns hiarta óguddleika, og kasta-
du honum í hafsins djúp, ad hann hrelle mig ekki

í þessum

i þessum Heime, nie fordæme i ødrum Hei-
me. Drottenn blessadur vert alldrei, og befala
þier i dag og alla Tima mina Sál, minn
likama, allar minar Hugrenningar, Tilhneig-
ingar, Ord og giörder; allt hid innra og ytra;
Mitt Vit og Skilning, mitt minne, Trü og med-
kenning, mina Stiórn og Stødugleik, i þinar
Guddomlegu Maktar hendur; ad þü Verndar og
Vardveiter þad allt saman Dag og Nött, sier-
hvörn Tima og Augnablik. Bænheyrdu mig,
þü sem B. þrenning, og Verndadu mig frä öllu
illu, og frä allre Hneixlan, frä öllum Daud-
legum Syndum, frä öllum Umsätrum og ä-
räsum Diöflanna, og allra minna Övina sÿni-
legra og ösÿnilegra. Drÿfdu burtu frä mier
Uppþota Hugskotsens, og auktu med mier Ang-
ür Hiartans; taktu burtu frä mier alla Dramb-
semi, og gef mier sannarlegt litilæte; Uppvek
þü i mier Grät og Tära, og mÿk mitt harda
Steinhiarta. Kenn þü mier, Drottenn, ad giö-
ra þinn Vilia, þvi þü ert minn Gud. Gefdu
mier, Drottenn, þad Hiarta, sem þig öttast;
þad Hugskot, sem þig elske; þann Skilning, sem
þig skilur; þau Eyru sem þier heyra; þau augu,
sem þig siä. Miskunna þü mier, Gud, misk-
una þü mier, og siä til min, af häsæte þinnar
H. Tignar. Gefdu, Drottenn JESU, þinum þion-
um Samlyndad, Kirkiufordugum Köngum og
Höfd-

Bæðingunum, friid og Rósemi; en óriettferd-
ugum Hædran og apturhvarf. Og bid, Drottenn,
fyrir aller H. Kristnr, fyrir öllum andleg-
rar Stiettar og Veralldlegrar, fyrir öllum
Kristnunar Forstiórum, og fyrir öllum þeim
sem á þig trúa, hvörier vegna þinar H. Kyrkiu
erfida; ad þeir meige vera stødnger í þvi
góda verkenu allt til Enda.

Drottenn, þu Dyliser Köngur, gefdu Ung-
dómenum hreinlifed, þeim fullvöxnu Heilag-
leikann, öllum Ellemædum gefdu þeim sem ho-
rast Vegd og fyrirgefning, Ekkium og fød-
urlausum uppheldi og forsvar, fá'tækum
Varnd og forsorgun, þeim framande ástr-
lega aptur komu; þeim Harmþrungnu Hugg-
un, þeim trúudu zyliga Hvíld; þeim sem
i þessa heims Olgu sió sveima og velkiast, þá
ástsælegustu Hiálpreddisins Höfn; þeim bestu,
ad þeir sieu alltíd stødnger í þvi goda; þeim
gödu, ad þeir verde alltíd betri og betri;
þeim rángsnúnu og syndugu, ad þeir, med
mier aumum hiá allra fyrsta umvendest,
og leidriettast. Þetta veittu mier og oss,
þu allra sætaste og myskunsamaste Drottenn
JESU Krister, Sonur lifanda Guds, og frels-
ari Heimsens, og á medal alls ~~þessa~~ og ~~yfir~~
i öllu, þá myskunnadu mier. Amen.

245.

XLV. Hugleiding og Andvarpan eins Christens Manns.

Um Bůdrækelega Dagsens Ending.

Hvört sem Dagur eda Qvöld ad hende kemur, þá endurminnstu, min Sála, ad þeinkia um Guds Mystumserme og Vidfreygian hans; þvi þar fyrir lisnar hia oss og Umskiptan liossens og myrkursens, uppá þad ad Idiunnar og Hvildarinnar umskipte oss endurnære, og annar sie Verknadarins Time enn annar Hvildinnar. Hefde Gud viliad láta Sólina standa kyrra, þá hefde ad sönnu verid sifelldlegur Dagur; og ef Heimintunglen hefde aungva Hræring, þá mundi vera æfinnleg Nótt. ~~Ennar~~ Þar fyrir, uppá þad, ad Dags og Nætur umbreyting skyllde vera, þá villde Gud láta þau so adskilianlega og [illegible]liga hrærast, ad liossens og Myrkursens [illegible] [illegible] til [illegible] tidir og Hvildar Umbreytingar.

Lofadu Drottenn, Sála min, sem hefur ~~sett Tunglid~~ til adgreiningar Timanna, og Sólina, vitande sitt Skeid og Nidurgang;

Hann

Þann sem hefur tilsett myrkrid, ad þar
yrde Nótt, á hvörre Skógdýren útskrida,
og þau grenjande úngu Ljónenn, leitande
þær fædslu, hvört ed, vid Sólarennar Upp-
rúna, aptur krjúpa í sínar grafer og fyl-
sur: enn Madurenn geingur þá fram til
sinnar Verka og Erfidis, allt til kvöllds.

Ó hvad stór og fiöldug eru þín Verk,
Drottenn! Ó hvad vislega hefur þú þeim
öllum skickad! Ó hvad full er Jördenn
af þinne Eign! Hugleid nú, ó mann-
eskia, hvad þitt Verk, og hvör þín Idia
verid hafe nú í dag: Hafir þú giört
nockud Heidarlegt, þá tilreignadu þad
Gude; hafer du giört nockud gott, þá til
reiknadu þad Gude: hafir þú nockud illa
giört, og styggt Gud eda Náungan, þá bid-
tu um fyrirgefning audmiuklega, og
spernadu ecke, gleymskunnar, nær af
galeyssinnar vanafar í þinum Syndum.
Þú Nótt er Dólund og Myrk, á hvörre þú,
óforlikadur vid Gud þinn, liggur í þinni
Sæng. Giördu þar fyrir Reiknings-
skap vid þig siálfan, þú sem átt ad standa
Gude Reikningsskap, og yfirfer þínar
athafner: hafir þú giört nockud gott,

Hvad

(Hvad miög sialldann skiedur) þá lofadu þinn
Drottinn; enn hefer þú giört illa (hvad miög
opt skiedur) þá fall þú nú til fóta drottne
þinum JEsu, og bid og grátbæn hans óút-
sigianlega Myskunsemi, ad, ef þú skallt
nú á þessare nóttu kallast og koma fyrir
hans ~~Dómstól~~ rietthlátur dómstól, þá vil-
e hans ómælelega Myskunsemi þig þar
afsaka. Hafer þú vid annann, eda nockur
madur vid þig styggst eda mödgast, þá forlíka
þig vid hann, og bid um fyrergefning, og lát
ecki sólena undergánga í yckar reidenn-
ar skýe: Er hann fyrergefur, þá varastu
þar epter ad styggia hann; enn vilie hann
ecki, þá bid þú Gud áfláttanlega um fyrer-
gefning. Og giör þú giarnann ödrum,
hvad þú villt ad adrer giöre þier. Hefn-
du þín ecki sialfur, þui Guds er hefndin.
~~Ef~~ og þad ~~er~~, og má sannlega vita þín óskam-
feilnaste Skelmer, sem vill med valldi,
draga Sverded úr höndum Guds. ~~Þeir~~ Göm-
lu heidnu vísinda Menn, spurdu sinn huga, ad
kvölldi dags, nær þeir lögdu sig til Naturhvíld-
arennar, hvörn illu þeir hefdi afrekad á þeim
degi, og hvörium lester þeir hefdi í mót stad-
id, eda í hvörium þeir hefdi betrad sig. Sá

Sem

sem daglega hugleider, ad hann skule fä og
fä fyrer dömenū kallast, han lifer ad sönnu
med betre stilling og varüd. Hvad ätt þu
fä ad hrinkia, þü sem kallast Christen?
Ver eckj þier og ad umhrinkia og yfirvega
med þier siälfum, og skoda i þin eigen barm,
~~[illegible]~~ rannsaka þin Ord og Verk, þä innstu
Hugrenningar, hvad illt þü hafer giört, og
hvad gott þü hafer forsömad?

O þü Himneske Drottenn, hvers öfverran-
legrar giædsku, og ütsegianlegrar Gödgyrne
vier eigum allt gott ad þacka, þü sem gefur dags-
liösed ~~[illegible]~~ [illegible] illum og gödum, til ad vinna sin
verk; og Nöttena likamanum til Hvildar,
Skilningar Kröptunum til Endurnæring-
ar, og Huganum til Varnaliettvers; þig
bid eg, ad þü vilier af þinne ütsegian-
legre Myskunsemi fyrirgefa mier, allt
hvad eg hefe med manlegū atdügaleyse og
med fordder illsku þier ä möte giört og broted;
og ad þü vilier gefa, ad þesse Nött verde mier
farsæl, trygg og öhult fyrir öllum diöfuls-
ins Vielræningum og öllu illu; og ad þesse verde
giöre mina lifs og sälar Krapta lidugre
viljugre og hüsare til ad þiöna þier. Og
med þvi þetta lif kann eckj ad vita nockurn
vissann tima, nær efstuar kvölld kemur,

og

og Höfud Eingelsins Básúna uppvakur frá dauda: þar fyrir bid eg þig, ad þú upplýsa mín sálar augu, ad eg ecki Trúna misse, og útaf sofna so í þeim Eylífa daudanum; helldur ad eg hvílest í þier, í hvórium þeir daudu eirnenn lifa; þú sem lifer og ríker ad Eylífu. amen.

XLVI. Hugleiding og Andwarpan eins Christens manns.

Um Daudann, hann sidasta Dóm, Helvíte, og Eylíft-Líf.

Hugsadu jafnan á þitt Endadægur, í öllum þínum Verkum Ordum og þanckum, og munt þú alldri Syndga ad Eylífu. Því eingenn Lækning eingenn Lærdómur kann so vel ad Vinna dramb-semina, yfir buga Illskuna, og ad útslöckva lostagyrndena, edur fótt troda Heimsens Hégó-ma, so sem Endurminníng og Hugleiding ~~Daud-ans og~~ Vidskilnadarens og þess sidasta Tíma.

Edur hvór er þesse sidaste Tíminn? ~~Nyrrist~~ Spekingarner þrætta hier um sín á millum sem þeir vilia; Enn er þeir Gudhræddu hugleida þad med sier gaumgiæfelega, ad þesse sidaste Tíminn er sá Daude sá sidaste dómur, himnesk dýrd, og Helvítskar kvaler, um þetta ætti sí-felldlega ad þeinkia. Hvad kunnur skyndilegra og óforvarandlegra enn daudenn? Vier deyjum daglega, því alltíd daglega aftur last nockud af vorum lífsdögum; eirnenn á medan vier

vöxum

vöxtum og tilfölum, þá styttest dagr ödum lif-
erdi: hvad sem umlidur af tímanum, þad kemur
alldrei til baka. Og þessum sama Degenum, á
hvörium vier lifum nú, komum stiptum vier
á milli vor og dauðans. O þú vesala mannesk-
ia! hvar fyrir athugar þú ekki betur á hvörri
stundu þin Dauda? þenktu med þier sjálfum, ad
þú eigir nú ad deyia, eptir þvi þú veist ad
þú skallt endilega deyia: þenktu ad sá tím-
en skal koma, á hvörium þin augu umsnúast
og formyrkvast í höfdinu, ædarnar sundur-
slitast í líkamanum, og hiartad sundurbrest-
ur af ofurverkium. þenktu um fallvallt
lífs þíns; þenktu um Endir þinar útlegdar;
þenktu um þin alldurs ár, í hvörsu angist
þinar sálar, og þenktu um Mannlegs lífs
Basta sundur. Hvad er á medal allra þeirra
óvissustu stundlegra hluta vissara en dauð-
[illegible]inn? og hvad óvissara en dauðastundin?
Han kemur ekki í brióstum fátæktona
og virdar ekki Ríkdóminn; han hlyfir hvörki
Visdóm, velskickanlegleika Ungdoms nie alld-
ri, utan þad, ad dauðinn er þeim gömlu fyrir
dyrum, en þeim ungu á hælunum, og þeirra
midalldra handleidari og fylgiari. Þar fyrir
ber hvörium og einum mióg vel, ia allra best
ad taka þennan daginn til vara, og bera þar
umsorg fyrir; þvi so sem dauðinn kemur

I hvörn

hvörn og burtkallar af þessum heimi, þo dæm-
ist hann og þo á þeim sidasta dægri: af því eina-
sta augnabliki hánger þú ódaudlega eylífd.
Hvad er skelfilegra en Dómurenn? hvad
kann ad uppheppast ólÿdanlegra en Helvítis
kvalar? Hvad kann þá ad hrædast, sem ecki
hrædist, skelfist og óttast þetta? Ó madur!
~~[illegible]~~ hafer þú ecki gleymt aller Blÿgdan,
sem tignulegri skepnu tilheyrer; hafer þú
ecki kastad frá þier aller tilfinningu harm-
qvalanna, til hvörra ógnirnar holldid kann-
er; og hafer þú ecki alsendis burtlagt all-
an ótta; þá óttast og yfervega hafulega,
ad þú í daudanum hlÿtur ad skiliast vid
öll holldleg giædi, og þad allra unnarsam-
legasta sámband lifs og sálar hlÿtur þá
ad afskerast, ~~med~~ þeim hörmulegasta adskil-
nadi. Óttastu þad, ad þú átt, á þeim skelfilega
dómi, ad framkoma fyrir hann, í hvörs hend-
ur er hrædelegt ad falla, fyrir hann Ransakar-
ann og Dómarann, hvörjum ecket er hulid.
Hafi Syndar og Ránglæti med þier fundist,
þá áttu þá ad fráskiliast samfielagi hvíld-
arennar og Dýrdarennar, og adgreinast frá hóp
og tölu þeirra sálu hólpnu. Hrædstu þad
ad þú átt ad útkastast í þær eylífu og ómælan-
legu kvalar og pÿslar helvítis, í hlutfall

Dióf-

djöflanna og hans ära, i þann ryslisa Elldenn,
sem þeim er tilreiddur. Skal hann nú ei þá
ecki fyrir Dómarans áugliti, hvört ed ~~eam~~ og einnen
~~þá~~ hrædast Maktar völldin Heilagra Engla?
Hrædest þú nú enn þá ecki fyrir Reide
þess allzmattuga, fyrir grimd hans ásiönu
og fyrir hans stränga dóms úrskurde? Skalt-
u þú ecki en þá af hrædslu, fyrir dómnum
þeirrar helvísku Vistinnar, fyrir Bók
Helvítes, fyrir þeim grenjande ljónunum,
sem sækia epter Bráð? Ognar þier en nú ecki
þá nagande Madkurenn, sá brennande Elldurinn,
þá Myrkurin og kvalan, sú Brennesteins
fýlan, og skelfelegu diöflana sjónar? Ah!
hver vill gefa mínum höfde vatn, og mínum
augum tára brunn, að eg, med mínum grát og
angist, gete forðast og frá sloppid þeim ryslisa
grát og tanna gnýstran, sem hördi böndum
handa og fóta, þeim stóra þunga þeirra knosande,
ergrande, brennande, en þó ecki forteerande
helvisku plectia; og komast til þín Minn
Drottenn og minn Gud?

Sú afneitun er nú þó so hardur,
forhardur, ómýkianlegur og afsinna, að hann
skalfast ecki né hrædast fyrir ógn kvalanna;
hvörn kann þó samt að vera so miög Vitstola

og

og sinnulaus, ad hann hrærist og lockast ecke
af Dyrd og Eptirlängan þeirra rÿkustu
himnesku Giædana? þeim sem Christ-
laga deyia eru fyrirbúenn og ætlud þau
rykustu óþriótanlegu Giædenn, hvör ek-
ert auga hefur sied, eckert eyra hefur heyrt,
og ecke hafa komid i nockurs Manns Hug
eda Hiarta, sem Gud hefur fyrirbúid
þeim sem hann elska. Eda ætlardu ecke
ad þad muni vera yfirburda dyrdlegt
og Vegsamlegt, sem Gud siälfur byr og
tilreidar? Eckert auga hefur sied þad,
þvi þad yfergeingur alla fegurd og far-
va; eckert eyra hefur heyrt þad langt
yfer tekur yfir allan Hliöm og lyste-
legustu Saunglatr; og ecki hefur þad
komed edur uppstiged i nockurs Manns
Hug eda Hiarta, þvi ad Hugur og Hiarta
Mannsens skal þangad koma og uppstiga
hvar fyrir ber og mig þä ad, ad läta
þad framkoma ä mína Tungu, sem ecke
kemur i Huguñ eda Hiartad, og þad kan
ecke ad grypa? þad treiist, en sist ecke,
og ecke ad eins er óskynlegt, helldur og vir-
nan ómalalegt,

O Drottenn JEsu Christe! Nær ~~mitt~~

2 þad

þad ugga samasta Augna blik skiner, hvör-
ju eg skal inngánga i Dyrðirna, ta gefdu
mier sæla og rósama hvild; ad eg i sannar-
frelsi og Madkvæmingu þinar Nádar, glad-
ur og fagnandi afhendi þier minn Anda,
og fel mina Aumu sál i þinar hendur; og
ad eg kvarliest ecke leingur, enn eg hefi þúsund
sinnum forþienad. Hvar fyri ad minn likame
niote rósamlegrar hvildar i Jördunni; og ad
og á þeim sidasta deigi uppvaknadur verde sam-
eiginlega lifsins uppriso og eylifra Giæda;
med öllum Brædrum; ad eg gladur og fagn-
ande lofe þig og dyrke, og giore þier þacker
um alla Eylifd, fyrir alla þina ómælanlega
Velgiordninga, sem þu hefur mier veitt og
audsynt á öllum minum æfidaga tima.
Minstu ecke Drottinn, á minar gamlar skulld-
er, og þeink ecke á Synder minar Ungdoms; helld-
ur myskuna mier epter stærd og margfiollda
þinar Myskunsemi; og vidhalltu mier i stödugri
Tru og Trausti, allt til mins sidasta andardrátt-
ar; ad hvörki Synd, daudi nie Dioful kunni
mier ad skada, og ecke helldur mitt eiged holld
ad giöra mig óþolinmodan; helldur ad eg ko-
me til þin, bui hia þier, og lifi i þier ad
Eylifu, Amen. . . . . .

XLVII. Hugleiding og Andvarpan eins Christens Manns.

J

Um

Um Eylifdena

Hvad er þad sem sundur-slítur þær in-
stu hiartans ædar, sker sundur, þær-
ar hiartad, bindur túnguna, tilluktur
vatnar, ædarnar og tvístrar skilning-
ar-vitunum, fyllir alla limina med
ótta og hrædslu, skelfer hug og hiarta hver-
n er vál og samvitsku! Tára lækir ur
framfliota af augunum, harma
flódid rennur nidur eftir kinn
unum og sveita vatns straumur
uppsprettur allranast af sinni or-
=du. Eitt skelfilegt ord af hvors
krafti og þúnga allir hræddust
og skelfast, eitt ord hvort
ad einginn dagur og ekkert ord
kan takmarka, eingin fingur
sinn en sins stiarna ad telja og
ekkert hinnar túngl ad yfirskygg
ja adur byrgia, eitt ord sem
hiarta sinn og marg langtum
fastara og hardara kann ad vill-
ja briota og sundur knosa, og um
alla, nu vorkur Adamas stiern
adur hiarnar. Þetta ordid er
Eylifdenn, Eitt ord sem er
varanlegra en himnenn sjálf.

2legra

legra en skrúggu hliód, ógnar
legra en leyftur og Skúrar slag
og hrædilegra hvorjum hvirfil vin
di. Eylifdum er voddan / sem
hvorki hefur takmark né Enda
hvor ed uppfiller og Örvar skrau
aña hug og hiörtu þuingar þa
og sperrer ad þa vœki effter um
Breytingu þessa, og varanligleika
þess effter komanda, þetta ordid
hefur ~~marga~~ til kund ad afslegg
ia. sier fagurt glansand. gullegu
kronurnar, til ad fer s mä
þess veralldlega visdóm sins
virdingar kransa. ad dempa
og temja þa dreissugu stockhál=
=sana, og ad iklædast og a sig taka
Hörmungana sackt, ad þeir kun
þui betur ad hugleida og yfir
vega þa iskyggilegu effter kom
andi tidena. þetta ordid
utbetur mig öllungis allan
og gefur mier tungra heild
in rösemi ~~og~~ inngefur minu
hrellda hiarta hrædsluskelf
ing, ~~og hrædsl~~ ugg og otta.

Jorud

Ó Vending, án allrar Vendingar! ó tíma, fyrir utan tíma! ó áratal, sem allt áratal yfirgrípur! ó tímda skifts-ingur, sem öllum ert órikanlegur! Stíg niður, stíg niður, ó minn Vál, til Helvítis, reka að þú gángur þar í Völdum; Völdur að þú forðast það fortærandi bálid. Ef þeir fordæmdu píndust með því mótlæti að þeir fengju so mikla kynkind, að þeir væri steiktir í logandi Brennisteini, að Hræfuglar sína hyggi þeirra kroppa, að Kongulóarnar ~~[illegible]~~ sem í þeirra hálsi, að Nöðrur, Pöddur, og Höggormar gnagi á, að þeir sæddust og nærðist á forgift og Eitri; að þeir uppkyrktust og þornaði í reykjandi Viti, að þeir drykki dökka blóð, að þeir æti Glóandi Kol, að þeir seiddu af Vigfalldri drepsótt, að þeir væri steik-tir á Teini, að þeir yrðu með Broddum og Spjótum gegnum stúngnar, að þeir yrðu á Bálu brendir, að þeir yrðu steiktir og lifandi sundur rifnar, að þeir yrðu soðnir í vellandi Viti og Brennisteini, að þeir legðist á Tinnu brík, að þeir sýr-nir hvarst af Kvalsta og Stringer, og yrðu með óþjóðlegum sverðum og sundur sax-aðir, ef þeir fordæmdu syrgi og píndust

med

med ſodďan möte, Hundrad þúsund är,
og nú þá Hundrad þúsund är, og þar væ-
ri nockur von ad þÿslernar skÿlldi endast,
þä munde þad ad sönnu nockud mÿkia
og lina kvalernar, hvörsu hardar og störar
sem þær eru, ad þar være nockrar endung-
ar ad vænta: Eÿlifdenn er, sem eÿgenn-
lega kvelur, sem eÿkur allt pínur og plägur.
Hún giörer þær helvitiskú kvalernar, hún
giörer þÿslernar eÿgenlega þÿsler, hún
leggur allar plägur og pínur saman í eitt,
og ævar falldar ecki ad eins þiningarnar,
helldur eÿkur þær og uppa hünne med óte-
jaulegu möte. Ach, ach, ach, O! hvad,
og hvörsu laung er Eÿlifdin, hvöria eingenn
mælingar list kann mätanir mæla; hvör-
ia eingenn dagur, eingenn manudur, ecki-
är, da eingenn hundrad þúsund ära tíme
edur þúsund þúsund allder, kunna ad en-
da. Sem nú förum vér til þeirrar
óendanlegu, stödugu eÿlifdarennar, i gegn-
um þess hastarlega lïdande, endanlega
stutta tímans óstödugleika. Völun ren-
nr upp og gengur under; og nær þeßi
dagurenn er umlidenn, þä kemur hann
alldrei aptur. Uppháfed er hier þafnan
endir, og endirenn þafnan uppháf.
O Lif, öllum dauda ögnarlegra!
æ-varande dauda, sem alldrei deÿr!

fängad

þángad, skiöter þü förum, hvör þü ert, sem
velltir þier nü i Wollyst og Kræsingum,
þü sem epter fylgir holldsens girndum
og ôhreinleika, þü sem þina limu hvörja
Kristur hefur med sinu blöde þvegid og
endurlijst samtaingar skiötkunar lim-
um; þü sem fyller þinn häls med ôhöflegu
ofâte og ofdrycku, og ûtkramir þinn Dut
med hvörskins kræsalegum réttum.
því hvad er þad, sem sa helvitske elldur-
inn hortærer, annad en þinar Syndir?
þess meir sem þü syndgar, þess meira elldz-
neyte leggur þü til þess helvitska bälsens,
þar gefst mörg nidurstigning, en eingin
Uppstigning: hvör sem einusinne þar in-
fellur, hann blijfur þar eylijflega, og hlijt-
ur fyrst pinist og plägast, fyrir utan
alla von nockrar hægingar eda linkindar.
Hvör sem Himna büanna félag þrár
og þarfnast med þeim nytur, hann glest
og fagnar eylijflega: en hvör sem hel-
vitskra âra slüt dicktudur, og hamnqvel-
ingar med þeim skyter, hann hörmulegast og
skelfist eylijflega. Ûtvaldra sälna
Glede og fögnudur, er ôtalianlegur, og
ômælanlegur: fordæmdra sälna kvaler
og pijsla klaganer, eru ômælanlegar, og
ôendanlegar, än allz mäta og bata,
Epter ôtalianlegar og ôendanlegar
þüs-

þúsund ára tíder, Sliöta þeir fordæmdu
alltíd ad drincka, ad þetta sie allrainasta
Kvalanna uppbaf. Þar eru klæin hinu þyng-
ri í Sinnum, enn hier hundrad ár í áng-
ur og þidran, þar eru eingenn kol, helldur
Brennande Glöder; eingenn útslocknan helld-
ur uppkveikian: Þysternar aukast, Sin-
nudurnar ölmast; Bödla verkfærin skerp-
ast, og Kvalararner fiölga. Bladiast
himna búarner, liþt þeir útvöldu:
hryggest helvítis brandarner og deyjast
þeir fordæmdu! Gängad himnesens
vegi, á medan himinsins dyr eru opn-
ar; flýter ydur á medan leidenn er aud-
sött; þvi ef þu villt ecke hier nu gaum ad
gefa, þa verdur vegurenn tilbyrgdur og
porten lukt. Þeir helvitsku hund-
arner munu kidenn sundur rífa: Enn
Drottenn mun lömb sin gledia. Greip-
fuglenn uppsvelgir Hraenana; enn Gud
geymer Dufurnar. Þess himnesku Gesta-
bodsens Gester gledíast og sedíast, af þeim
osskalegustu vellystingum og Gnægd Guds
Hús: enn hvad mun framsett werda
fyrir þa veinande fordæmdu, í þeim
ryglilegu Myrkrunum? Þeir bidia þing-
radar um molana, enn þau korinande
munu uppstappa Elldsens grinstar og
loga,

logt, og eingenn vill heyra þeirra kløgu-
grát er þeir verda dryckiadar med eylif-
lýfir Kvalanna tárum, og fliota ad slöck-
va sin stóra þorsta, med vatns straumum
Augnanna. þeirra drykkiar kvalanna
ölgu flöd, hvört þó sá sárheita Elldurinn,
í hvörium þeir eylifleiga plágast, alldrei
kann ad uppsuelta. vid tárnu samanbland-
ast hin beisku Gall vötn, hvör ad alld-
rei nýgutar nær þeirra í Gall straum-
~~unum~~ fliöta óafslátanlega, og ö vin-
ernar gorlia ǽ alles afslätz. Ach hvad
mykle betra væri ad þyrsta eylifleiga
en ad pinast og hyrir farast af hefndum
dryckium æfinlega, ad andvarpa ó-
afláldlega, ad skelfast óafslátanlega!
Sá sem einusinni þar inn kemur, hann slepp-
ur alldrei þar út; þeim sem Óvinna
þeirra útvöldi einusinni nær, þeim helld-
ur hann fanngnum ad eylifu. Hvar hvör
Kvalanna Ergund er þagnan hin hiörtar
þá bydur eptir þeirri hjálp og hvíld ha-
na fá alldrei. Bordad er alltíd hullt
af þeim forgiptugustu og bitrustu kval-
anna Rettum, og verdur alldrei tómt,
á morgun, á morgun, munar þú ad
munur verda betur, en allt er enn þá sem
í dag.

í dag. Já í dag, Ídag umdarbýr þú þier
þetta, eda sleppur þar í frá, þar fyrir
Ídag, Ídag, á medan þú heyrer þetta, og á
medan þú heyrer þetta, þá þeinktu hier
epter gaumgiæfilega, og idrast þar fyr-
ir, med brennande idran, alvarlega,
og bíd hvörki nie hrópa epter Morgun-
deiginum. Ó þú Eilífd! Þá sem ecki
í tímanum þeinkir uppá Eilífdina, hann
sleppur Eilíflega ad fyrirfarast. Ó þú
Madur! ó sköu Mannlega sál, hvörri skin-
semd og þeinking er liend og gefen. Ef
Bönd Veitsrigianlegur Kierleik og El-
ska hann ecki ad mýkia þitt hiarta, edur
locka þad og hallda þvi, þá láttu dóm-
arans ódda, Skelfing Helvítis, daud-
ans snörur, Helvít, þar sýslar, þann
brennande Elld[inn], logande Báled, nagande
Madkinn, allt allt, og alla alla Eilífd skelfa
þig og hræda og hallda þier á Verdinum.
Því Eilífdenn er so laung, ad ef ein-
hvörium þeirra fordæmdu fielle eitt
tár af augum alleinasta á hvörium
þúsund ára fresti, einu sinni; þá yrde þad
vatns flód stærra, en allur Heimurenn
kynne ad innilyktia, edur taka. O þú
Eilífd!

2 Registur

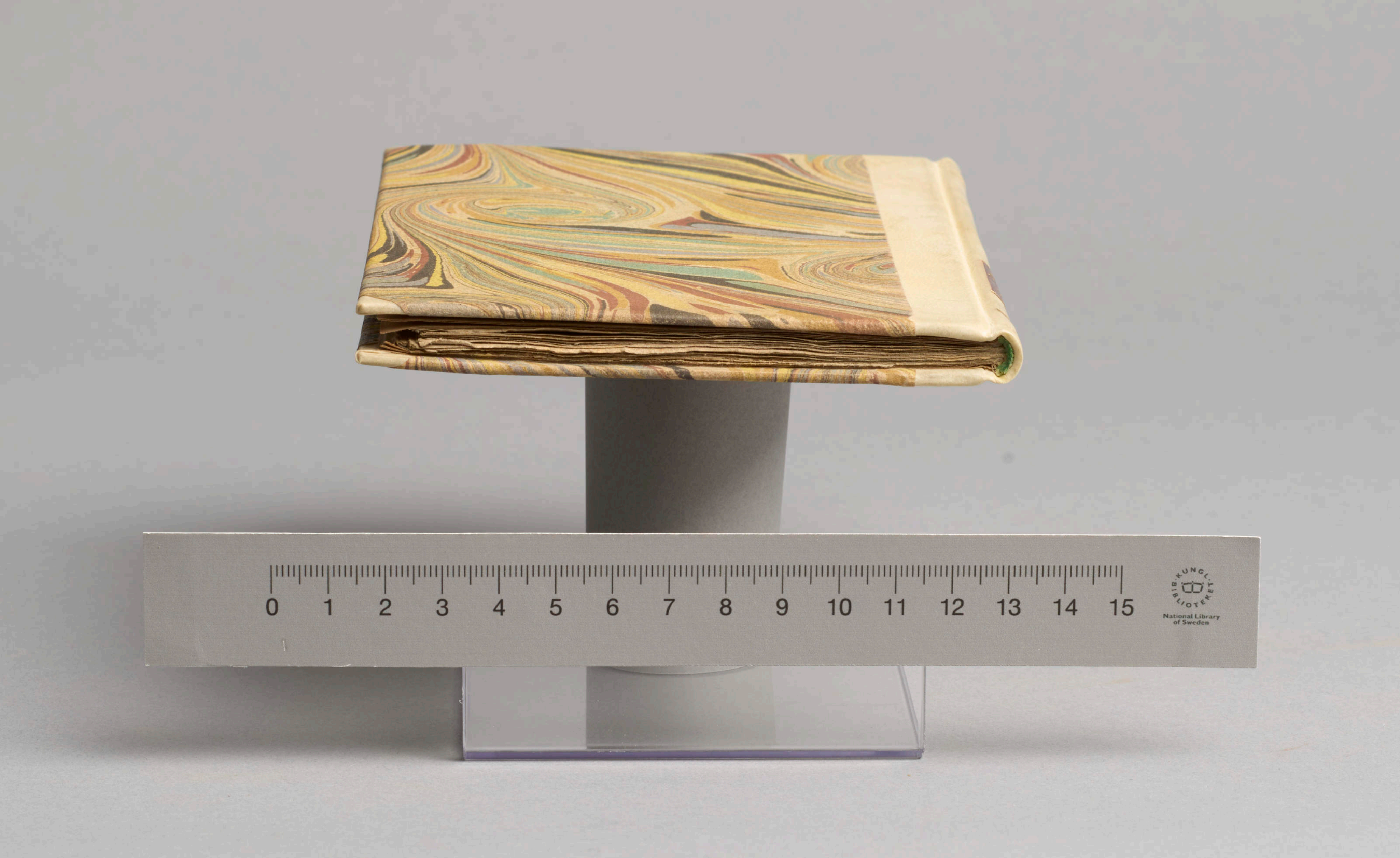
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

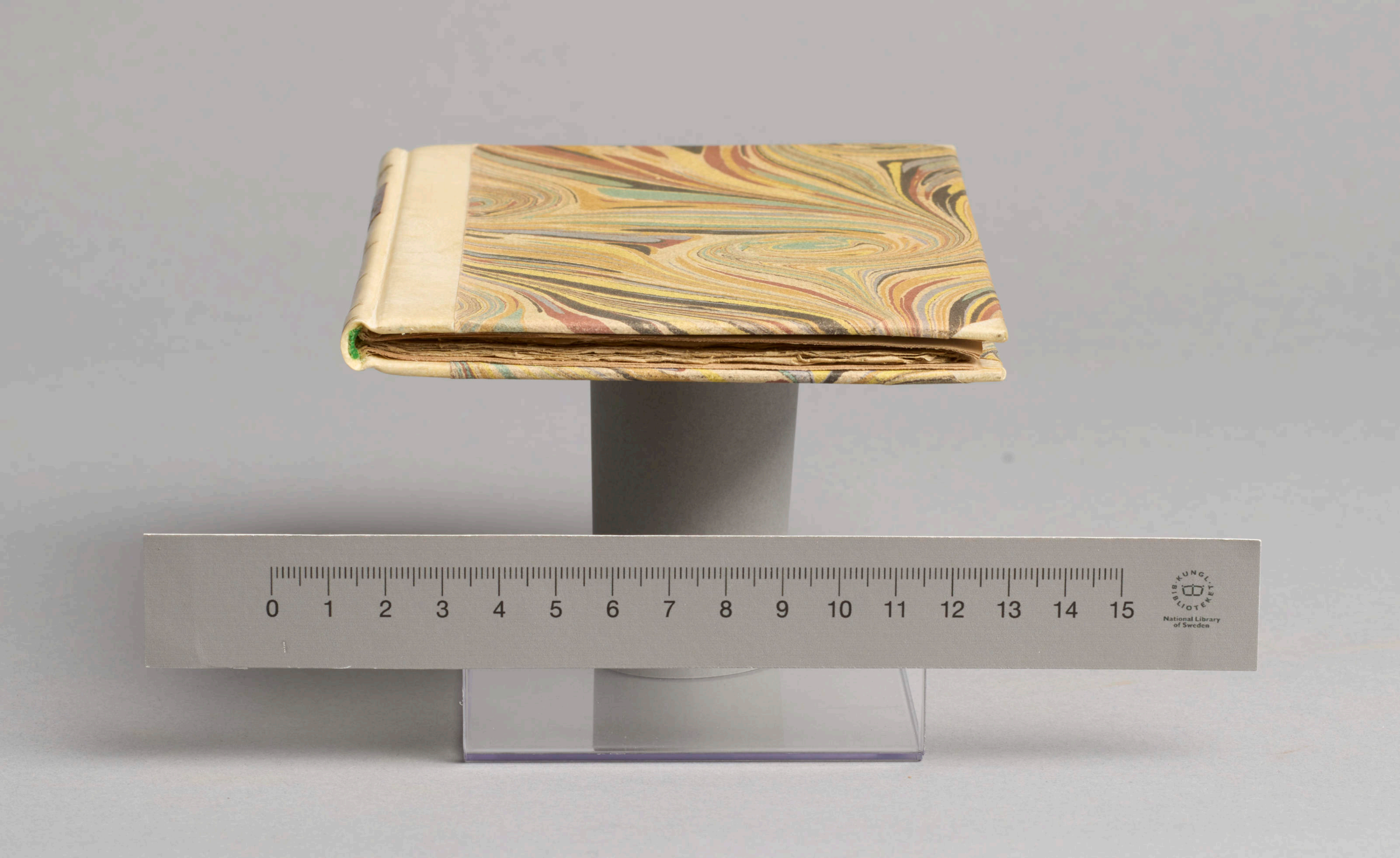
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

COD. ISL.
PAPP. 8:o N:o 22
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

inches | centimeters

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
L*	38.76	65.15	49.61	43.54	55.52	70.42	63.13	40.08	51.75	95.34	92.09	86.92	82.37	72.17	62.32
a*	13.81	19.21	-4.20	-12.89	8.78	-32.39	35.43	10.25	47.36	-0.90	-0.92	-1.12	-1.12	-1.05	-1.10
b*	14.69	17.92	-21.33	22.66	-24.31	-0.48	57.84	-44.77	16.93	1.90	1.46	0.97	0.56	-0.04	-0.01
Density ⟶										0.05	0.09	0.16	0.22	0.36	0.52

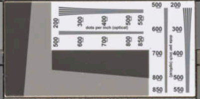

Don Williams

	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
L*	49.61	38.89	28.60	17.97	9.50	4.33	30.32	72.50	72.10	29.51	55.60	43.48	82.02	52.85	50.86
a*	-1.29	-0.23	-1.09	0.04	0.45	0.32	22.13	-22.92	19.51	13.42	-38.46	50.74	3.28	49.90	-27.78
b*	-0.10	-0.48	0.07	0.09	0.25	-0.47	-19.02	56.08	67.85	-47.69	32.19	29.13	78.75	-12.86	-27.68
Density	0.75	0.98	1.24	1.64	1.96	2.38									

D50 Illuminant, 2 degree observer

All values are batch averages

M000878